

ע"מ 2 ח"ג 3

סמל מדינת ישראל

מזכירות הממשלה

ש מ ו ר

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבת הוועדה לענייני התיישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית העולמית
י"א בתשרי תשל"ז - 5.10.76

נכחו חברי הוועדה: השרים: י. גלילי - יו"ר, ש. הלל, א. עופר, ח.י. צדוק,
מ. קול וש. רוזן.

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית: ר. וייץ, מ. קרונה וי. קלארמן.

נעדרו חברי הוועדה: השרים: א. אוזן, י. אלוון (בחו"ל), ז. המר, א.ידליון,
ש. פרס, י. רפאל וי. רבינוביץ.

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית: י. אלמוגי, מ. בראון,
א.ל. דולצ'ין, ר. יגלוס,
ח. פינקלשטיין, מ.קירשבלום,
א. שנקר וע. שפירא.

ש. אבני	- משרד השיכון
י. אדמוני	- הסוכנות היהודית
ד. אריאל	- משרד החוץ
א. מקובר	- לשכת השר י. גלילי
י. צור	- הסוכנות היהודית
אל"מ מ. שגב	- צבא-הגנה-לישראל
ש. שטנר	- משרד האוצר
י. שמיר	- הסוכנות היהודית

א. לישנסקי - מזכיר הוועדה

סדר היום: הת/1. מסירת מידע:-
א. בית-ספר איזורי בבקעת הירדן;
ב. יעדי הפיתוח של מעלה-אפרים.
הת/2. תכנית ההתיישבות לשנים 1977-81 - אשר תובא בפני 3'א
הקונגרס הציוני העולמי

/מסירת.

בפרוטוקול זה 30 דפים

רשמי: 5 ח"ג

ש מ ו ר

הח/1 - מסירת מידע: א. ביי"ס איזורי בבקעת הירדן
ב. יעדי הפיתוח של מעלה אפרים

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה למסור מידע:

(א) בהתאם לישיבה שהיתה לנו ב-14.9.76,

בנושא בית הספר בבקעת הירדן, קיימנו את הדיון שהוסמכנו לקיים ופה אחד סיכמנו:

(1) להענות לבקשת המתישבים, בדבר מיקום בית הספר באחד הישובים באיזור ולא במעלה אפרים. לפי שעה, יהיה בית ספר יסודי, עם אפשרות לפתח אותו גם לבית ספר על יסודי, כשתגיע השעה ותתקבל החלטה על כך.

(2) להמליץ לוועדת השרים לפתח את מעלה אפרים למרכז עירוני. סעיף זה אינני מביא להחלטה עכשו, אלא נבקש את משרד השיכון להכין לנו הצעה בנדון ונדון עליה, כאשר הצעה זו תהיה מוכנה. אך אני פשוט מודיע לכם על כך.

שר החינוך אינו כאן והוא ביקש שלא

נדון בנושא זה בהעדרו, אך אינני רואה סיבה מדוע לא להביא ענין זה בפני חברי הועדה; אלא אם כן תהא לשר החינוך השגה על כך, נשוב לדון בזה. בדיון השתתפו: שר השיכון, שר החקלאות, שר החינוך והתרבות, ראש המחלקה להתישבות ואני עבדכם והסיכום נתקבל בהסכמה כללית.

(ב) אני מזמין את חברי ועדת השרים

לסיור בבקעת הירדן ביום 20/10. הנסיעה תהא לאורך הכביש מעלה-אדומים - מעלה-אפרים. היא תתחיל ב-8.00 בבוקר ממשרד זה ותסתיים ב-15.00. תוך כדי כך נבקר בישובים בבקעה ונקבל הסברים מצד הגורמים ההתישבותיים ונפגש גם עם מתישבים. לאותם חברים שלא נענו להזמנה, אני מציע לשקול שוב, שמא בכל זאת יענו.

ש מ ר

הח/2 - תכנית התישבות לשנים 1977-1981 אשר תובא בפני הקונגרס
הציוני העולמי

היו"ר השר י. גלילי: אני רואה לנכון להביא לישיבה זו,

קודם כל לידיעה, דיון ראשוני בנושא

"סעיף ההתישבות בקונגרס הציוני הקרוב". אני מניח, שכל חברי הועדה

בקיאים באבחנה בין הקונגרס הציוני לבין מושבי הנהלת הסוכנות היהודית

ומוסדותיה. בעוד שהסוכנות היהודית תוחמת את פעילותה בגדרי מדינת

ישראל שעד מלחמת ששת הימים, ההסתדרות הציונית מלווה את פעילותנו

ההתישבותית בהתאם להחלטות של ממשלת ישראל. הכוונה של הנהלת ההסתדרות

הציונית - כפי שהיא מגיעה לידיעתי - היא ליחד משמעות מרכזית לתכניות

ההתישבות בקונגרס הציוני הקרוב.

האם הקונגרס יתקיים במועד? כי יש

השר מ. קול:

הצעה לדחות אותו כדי לאפשר בחירות.

הקונגרס מתקיים במועד.

מר ר. וייץ:

נקודת המוצא לדיון הן החלטות הממשלה.

היו"ר השר י. גלילי:

כלומר, מבחינת ההתפרסות הגיאוגרפית,

החלטות הממשלה מחייבות את ההסתדרות הציונית ואין הפעילות שלה חורגת

מתחומים שממשלת ישראל קובעת. הקונגרס יכול להיות במה להתבטאות וביטוי

של רצונות, אך מה שמחייב את הקונגרס הציוני אלה הן החלטות הממשלה.

במדה שבפתיחה אתם תעמדו על תכניות התישבות שטרם אושרו, הרי אין אלו

אלא הצעות שטעונות אישורנו וגם ההצעות הללו הן במסגרת הפרימטרים, שעליה

החליטה הממשלה.

ש מ ר

מר ר. וייץ:

לדאבוני הגדול, מהישיבה הקודמת לפני

שלשה חודשים, בה מסרנו על התכנית

שהגשנו לעצרת הסוכנות, שהיתה - כדברייך - תחומה בתחום הקו הירוק, התפרסמו

דברים מסולפים וקיבלתי גם מכתבי שיטנה ודיבה, אשר הופצו בקרב אחדים

מהשרים המשתתפים בוועדה זו. אני רק מזכיר לחברי, שבזמנו הציע השר המר -

ואני תמכתי בהצעתו זו - שהדיון יעשה כאשר תוגשנה התכניות כולן, כי

הודגש אז, שאנו דנים בחלק מהתכניות שבתחום פעולת הסוכנות היהודית ויצא,

כאילו רענן וייץ הגיש הצעה רק בתחום הקו הירוק. אני מבקש שהדבר ירשם

ושהיו"ר - אם צריך - יגן על החברים היושבים כאן, ובעיקר על ראש המחלקה

להתישבות, להעמיד דברים על אמיתותם.

מר י. אדמוני:

התכנית שאנו עומדים להביא בפני

הקונגרס הציוני, מורכבת ממספר

אלמנטים, שברצוני לפרט אותם. תכנית זו מתיחסת, כמובן, לאלמנטים

מרכזיים ואינה מתיחסת לפעילות שוטפת בפיהוח. אנו נביא, בעיקר, כמה

הצעות לפרויקטים מיוחדים, שאני אפרט אותם.

דבר ראשון שהמחלקה להתישבות רוצה

להציע לקונגרס הוא: להוציא מטיפול את אותם הישובים הנראים בשלים,

מבחינה כלכלית וארגונית, לעמוד ברשות עצמם ולהעביר אותם לטיפול משרד

החקלאות. הערכת המחלקה היא, שכ-100 מתוך 200 הישובים שבטיפול, יוכלו

לעבור בתקופה זו לטיפול משרד החקלאות כישובים בשלים לעמוד ברשות עצמם.

השר ש. רוזן:

האם ה-200 כוללים התנחלויות?

ש מ ו ר

לא. נוסף לזה, להעביר למשרד החקלאות

מר י. אדמוני:

כ-15 מתוך 87 ישובים, שהוקמו ע"י

המחלקה וחטיבת ההתישבות של ההסתדרות הציונית לאחר מלחמת ששת הימים.

ז"א, אנו רוצים להוציא כמחצית מספר הישובים, שנמצאים בטיפולנו מזה

שנים, ועוד כ-15 ישובים מתוך הישובים החדשים, אשר הוקמו במשך תשע השנים

האחרונות.

אתה רוצה להוציא את הישובים האלה

השר מ. קול:

עם "נדוניה", או בלי "נדוניה"?

השאלה אם להוציא ישובים אלה עם

מר י. אדמוני:

"נדוניה", או בלי "נדוניה", נדונה

בינינו ובין התנועות ההתישבותיות. כשהבאנו נושא זה לדיון לפני המרכז

החקלאי, שבו השתתפו נציגי כל התנועות ההתישבותיות, הובעה הסכמה לרעיון

זה בעיקרו ונקבע, שיש צורך בועדה משותפת לבדוק אם להוציא עם "נדוניה"

ומה גובה ה"נדוניה". אני מניח, שדיון זה יעשה עוד לפני הקונגרס, כך

שבנושא זה לא תהיינה חילוקי דעות בין תנועות ההתישבות והמחלקה להתישבות.

הפרויקט השני שהמחלקה להתישבות

מציעה הוא: הרחבת ישובים באיזורים מועדפים וכאן אנו מציעים פעולה

בארבעה איזורים. האיזור האחד הוא הגליל והוא מתחלק לשניים: הגדלת

מספר יחידות במושבים ובקיבוצים בגליל ההררי עד כדי 100 יחידות לכל

ישוב. היום אנו עומדים במרבית הישובים בין 50 ל-60 יחידות והכוונה

שלנו להגדיל הישובים עד ל-100 יחידות. הגדלה זו תהא על מאגר הקרקע

והמים הקיימים, תוך ידיעה שלקיומם ולתעסוקתם יצטרכו המתישבים הנוספים

להתבסס, בעיקר, על המפעלים האיזוריים, הנמצאים בחלקם בשלב ביצוע ובחלקם

ש מ ו ר

מר י. אדמוני

יבוצעו במהלך התקופה שאנו מדברים עליה; וכן על מפעלי תעשיה, שבחלקם כבר הוקמו, בחלקם בתהליך הקמה ואחרים יוקמו במהלך ארבע השנים הבאות. המפעלים האיזוריים ומפעלי התעשיה יהיו בשלשה מרכזים גושיים, שאנו מנינו אותם כאן לא אחת, והם: האחד ליד גורן, השני ליד מירון והשלישי ליד רמות נפתלי.

בגליל יש כיום כ-450 בנים ובנות, לאחר שרות צבאי, אשר רוצים להשאר בגליל ולהאחז בו. במסגרת שרות צבאי, יש מספר דומה של בנים ובנות, שגם הם רוצים להשאר בתחומי האיזור. לקראת כניסה לשרות צבאי יש כ-400 בנים ובנות נוספים. הנכס הגדול שלנו בגליל הוא, שהבנים והבנות שגדלו בישובים רוצים להשאר בהם ואנו, בהחלטה זו של הגדלת מספר יחידות, נענים במדה רבה לרצון שלהם, לרצון הוריהם ולהסכמה ההדדית שלנו עם הישובים ועם התנועות, שאליהן מסונפים הישובים, להרחבת הישובים על מאגר הקרקע והמים הקיים, תוך התבססות בתעסוקה ובהכנסה, כפי שאמרתי, על עבודה במפעלים איזוריים ובמפעלי תעשיה.

התכנית הזאת להגדלת הישובים היא מעל

ומעבר לתכנית קודמת, אשר הצגנו בפניכם, להגדלת אותם הישובים עד ל-60 יחידות, אם כי אנו יודעים, שעד לשנת 1977 לא נגיע להקמת כל הבתים שהיו כלולים בתכנית הכוללת. אני לא כללתי אותם כאן ויכול להיות שצריך יהיה לכלול אותם, כדי שהתכנית תבוא עם המספר המלא של המבנים שידרוש לנו במסגרת הרחבת הבתים. כמו כן, לא כללתי את ההצעה שלנו להוסיף מספר מאות יחידות דיור באותם שלשת המרכזים הגושיים שמניתי, שבהם נאכלס אותם הבנים, שלא ימצא להם מקום בישובים עצמם - וימצאו כאלה. כי ההגדלה

ש מ ו ר

מר י. אדמוני

ל-100 יחידות תאפשר רק לבן אחד מכל משפחה להקים ביתו בתוך המושב ואנו מדברים על משפחות ברוכות ילדים. ברור, שיחר הילדים יצטרכו למצוא מקומם או באותם המרכזים הגושיים, או בעירות הפיתוח בגליל. אם יהיו כאלה, שלא ימצאו מקומם לא פה ולא שם, בודאי יצאו מתחומי ההתישבות, לצערנו.

השר מ. קול:

או שילכו לשובים חדשים.

מר י. אדמוני:

או לשובים חדשים, אך דוקא באיזור הגליל לא ראינו התלהבות להליכה

לישובים חדשים.

יש לנו פרויקט נוסף, שהוא פרויקט הנמצא במהלך כבר מספר שנים ונעשתה בו עבודה חשובה מאד. הפרויקט הוא: תוספת יחידות בגליל התחתון. במדה שפרויקט זה לא יושלם עד 1977, אנו מציעים להשלים אותו בארבע השנים הבאות וע"י כך לתרום תרומה משמעותית לפיתוח הישובים בגליל התחתון, כחלק מהמאמץ הכולל שלנו לפיתוח הגליל. במסגרת זו, אנו מציעים גם הרחבת ישובים קיימים וגם הקמת מרכז גושי מאוכלס, מתוכנן ליד כדורי.

בקשר לירושלים, אנו מציעים להגדיל

את מספר היחידות במושבים בירושלים - לא בכולם - אלא באלה שהדבר ניתן ובאלה שאינם סמוכים לעיר עצמה, עד ל-80 יחידות ובמסגרת זו, תוספת של 280 יחידות במושבים באיזור ירושלים.

ש מ ו ר

מר י. אדמוני

פרויקט רביעי - שיהיה, אולי, הגדול

מכולם - הוא תוספת יחידות, בעיקר במושבנים בלכיש ובנגב, ע"י אינטנסיפיקציה של היצור, שפריו בעיקר ליצוא ושמוש במאגר הקרקע והמים שיתפנה לתוספת יחידות בישובים. בדיון שקיימנו עם שר החקלאות בנושא זה, סוכם שאנו נכין כמה פרויקטים נסיוניים, כדי לקבוע את שיטת הפעולה בתחום זה. נראה לנו, שבגלל היכולת שלנו לפתח את ענפי היצוא, בגלל העובדה שפיתוח כל יחידה כזאת, יחסית, יהיה זול יותר מפיתוח יחידה חדשה ובגלל העובדה שאנו מדברים על תוספת יחידות בישובים קיימים, שהתשתית קיימת בהם - הן התשתית הכפרית והן התשתית האיזורית - נראה לנו, שבסופו של דבר נוכל להגיע אולי לאלפים של יחידות נוספות במושבנים בלכיש ובנגב, כאמור על מאגר הקרקע והמים הקיימים. כלומר, אין זה מחייב אותנו לפיתוח מקורות מים חדשים וקוי מים חדשים. מה שזה מחייב אותנו: שיכון למשפחות והשקעות באינטנסיפיקציה של היצור במשקי ההורים, אשר יפרישו קרקע ומים, ובמשקי הבנים שאנו עומדים לפתח. המגמה שלנו היא להגיע בתחום זה לתוספת יחידה לכל משפחה, ז"א להכפלת מספר היחידות. מבחינה חברתית, נראה לנו שזה יהיה התהליך הפשוט ביותר, שכל משפחה תפריש קרקע ומים לבן או בת הגדלים בקרבה ונמנע מבעיות חברתיות, הנובעות מתוספת יחידות במספר מצומצם יותר.

הנושא השלישי שאנו רוצים להציע הוא

השלמת ישובים חדשים, אשר הוקמו מאז מלחמת ששת הימים. כידוע, הקימונו בכל אחד מהישובים הללו, עד היום, בין 30 ל-50 יחידות. הישובים מתוכננים, בדרך כלל, ל-80 או 100 יחידות ואנו רוצים להציע תוספת יחידות במשקים הללו. זו תהא תוספת טבעית, במסגרת הגידול הטבעי שלהם, ואנו נציע את התוספת מותאמת לכל ישוב וישוב, לפי הערכתנו את כושר הקליטה ויכולת הקליטה של כל ישוב. באותם הישובים שנעריך, שאפשר להשלים את מספר היחידות המתוכנן, נציע את ההשלמה. באותם הישובים שנחשוב, שבמהלך ארבע

ש מ ו ר

מר י. אדמוני

השנים לא נוכל להשלים, לא נציע השלמה אלא תוספת. בס"ה, במסגרת זו, נראה לנו שנוכל להוסיף עוד כ-3,000 יחידות נוספות בישובים הקיימים. כפי שזכור לכם, מדובר על כ-87 ישובים שהוקמו, או נמצאים בתהליך הקמה בשנים האחרונות.

הפרויקט הרביעי שאנו רוצים להביא

בפני הקונגרס הוא פרויקט של קליטת עולים בהתישבות. פרויקט זה בחלקו עומד בפני עצמו ובחלקו הוא חלק מתכניות אחרות שמניתי, או שאמנה להלן. אך אנו רוצים להבליט אותו, בגלל חשיבות הבלטת ענין קליטת העליה בהתישבות ואנו רוצים להציע כדלקמן: קליטת 400 משפחות עולים בישובים שתופיים קיימים - הכוונה למושבים שתופיים; 400 יחידות בישובים שבתהליך הקצמה; 1,400 יחידות בקיבוצים; 1,300 יחידות בישובים חדשים, שאנו נציע להקמה ואפרט את רשימת הישובים המוצעים להקמה. בס"ה, אנו מדברים, איפוא, על קליטה של כ-3,500 משפחות, שהן כמעט 1,000 משפחות לשנה.

הפרויקט החמישי שאנו רוצים להציע

הוא פרויקט הקמתם של 55 ישובים חדשים, נוספים על אלו שאנו החלטנו על הקמתם בשנת 1976; ז"א, ישובים שאינם כלולים ברשימה זו, שיוקמו עוד במהלך השנה הנוכחית. ברשימה נכללים ישובים, שכבר דנו והחלטנו עליהם, אך טרם תקצבנו אותם, כולל 1976.

השר מ. קול:

כמה מהם בתחום הקו הירוק וכמה מחוץ לקו הירוק?

מר י. אדמוני:

מיד נבחן ונספור כיצד הם מתחלקים.

ש מ ר

מר י. אדמוני

ברצוני לפרט עתה את התכנית ולהראותה

על המפה. אנו מציעים, במסגרת תכנית זו, הקמת 6 ישובים נוספים ברמת הגולן. מבין הישובים הנוספים ברמת הגולן, אנו מציעים הקמת קבוץ אחד נוסף בגוש הישובים בדרום הרמה. זה יהיה קבוץ שמבוסס, בעיקרו, על חקלאות, עד כמה שקבוצים מבוססים היום על חקלאות; קבוץ שני של הקבוץ הארצי ברמת הגולן, שמיקומו אושר כבר והוא בשל להקמה, גם מבחינת הגרעין המבקש לאכלס ישוב זה. אנו מציעים להקים שני ישובים נוספים בחלק המרכזי של רמת הגולן, באיזור העיר קיצרין, על ציר יהודיה-חושניה, שהיא הדרך המרכזית ברמת הגולן כיום. ישובים אלה יהיו נוספים לעמיעם, שהוא הישוב התעשייתי הראשון בגוש המרכזי ברמה, שהוא בשלב הקמה. שני ישובים אלה עיקר קיומם יהיה על התעשייה.

אנו מציעים הקמת שלשה ישובים בגוש

שמצפון לרמת הגולן, הוא גוש המצוי מערבה לישובים של עמק קוניטרה, שמהם הר אודם הוא הישוב הראשון ושעל - שהוא אחד מארבעת הישובים שהקימונו כישובים זמניים - אנו מקוים, יהיה הישוב השני. על אלה אנו מציעים להוסיף עוד שלשה ישובים בגוש של צומת וואסט, השולט על שני צירים: ציר גונן-קוניטרה וציר האורך שבין נאפח לבין איזור הדרוזים בצפון רמת הגולן.

בגליל אנו מציעים הקמת 15 ישובים,

נוסף על כל הישובים שאושרו. היום אנו כבר בתהליך הקמה של 7 ישובים וכאן אנו מציעים עוד 15 ישובים. כלומר, בס"ה נגיע ל-22 ישובים חדשים בתום 1981. מתוך ישובים אלה אנו מציעים להוסיף 5 ישובים בגוש תפן, שמהם 4 יהיו ישובים קבוציים - אנו מציעים להוסיף אחד לשנה - ועוד ישוב אחד לבני המושבים בגליל; ישוב אחד באיזור המושבים הדתיים בגליל מזרחה למירון, מיועד בעיקר לבני המושבים של הפועל המזרחי.

ש מ ו ר

מר י. אדמוני

בגוש חזון אנו מציעים להוסיף שני ישובים, שהם: רמה וחלזון. אנו מציעים להוסיף שני ישובים לאורך שני צירים, האחד - ציר עלבון-מגדל (הר רביד) והשני - ציר נוסף שעומדים לפרוץ החל בשנה זו מפרוד לעמיד ולאוורכו אנו מציעים להוסיף עוד ישוב אחד. שני ישובים נוספים על הטורען, שם נקים עוד השנה את הישוב הראשון והישוב ה-15 הוא ישוב בגליל התחתון, באיזור רמת סירין.

זו מסכת ההתישבות המוצעת לגליל,

בעיקרה בארבעת הגושים שמנינו: גוש שבב, גוש חפן, גושן חזון וגוש טורען. הוספנו שלשה ישובים בודדים: האחד באיזור המושבים הדתיים ושניים לאורך הצירים שיחברו את הגליל העליון עם בקעת גינוסר.

באיזור ואדי ערה - שלאחר מלחמת ששת

הימים לא בצענו בו פעולות התישבות, אלא איזרחנו האחזות אחת, מי-עמי, שהוא אגב ישוב מוצלח מאד, גם מבחינה חקלאית וגם מבחינה חברתית - אנו מציעים הקמת שלשה ישובים נוספים. ישובים אלה ימוקמו על קרקעות בבעלות המדינה.

מאיזה צד של הקו?

מר י. צור:

מר י. אדמוני:

עדיין אין לנו את מיקומם המדויק, אך נראה לנו, ששני ישובים יהיו בתוך הקו הירוק וישוב אחד מעבר לקו הירוק. מאגר הקרקע שלהם מבחינת העיבוד יהיה בשטח מצפון לכביש ואדי ערה, באיזור שבין רגבים לבין הישובים הערביים שיושבים בוואדי ערה עצמה. אנו גם חושבים לחבר ישובים אלה בכביש, שמוצאו במי-עמי ומהלכו בישובים נוספים ובכך נחזק אחיזתנו באיזור ואדי

ש מ ר

מר י. אדמוני

ערה, על קרקעות שהם בבעלותנו; וכל אחד מבין את החשיבות הגדולה שיש במאחז שלנו באיזור זה. המעורבות שלנו באוכלוסיה ערבית, נדמה לי שלא צריכה להיות מפחידה, לאור הנסיון שהיה לנו במי-עמי וכאמור, אנו בס"ה רוצים לחזק את מי-עמי, שלא תשאר בבדידותה ונוסיף שם עוד 2-3 ישובים.

האם אנשי אום-אל-פאחם לא בונים על

השר מ. קול:

השטחים האלה?

לא, על השטחים שאנו מציעים אותם

מר י. אדמוני:

להקמה לא בונים. אם נקבל הסכמה

עקרונית, נבקש את השטחים שנציע להקים עליהם ישובים, או שנתחיל לעבד אותם, או ניצר אותם, או נתפוס אותם באיזור שהיא צורה. אגב, הישובים המוצעים להקמה הם מעל לישובים הערביים הקיימים. הישובים הערביים הקיימים יושבים לאורך הכביש ואנו מדברים על מרומי ההר שמעל לישובים.

לאורך הציר המערבי של השומרון, אנו

מציעים הקמת שלשה ישובים: האחד 2-3 ק"מ מזרחה לצור נתן, שנמצא בקו הרוחב של טירה, בין קלקיליה לטול-כרם; הישוב השני שאנו קראנו לו זיוה, וידוע כמסחה, שמצוי מזרחה לראש העין; הישוב השלישי מצוי מזרחה למבוא מודיעין וצפונה לבאר טל. מה שמאפיין ישובים אלה, שהם נמצאים ממזרחה לקו הירוק הישן, במרחק של בין 3-5 ק"מ והם אינם נכנסים לאיזור המיושב בכפרים ערביים. יש שטח שבין הקו הירוק לבין האיזור המיושב בצפיפות ע"י כפרים ערביים ואנו מציעים הקמת ישובים אלה בתוך השטח הזה. זו מין ישיבה באיזור אין-כפרים מערבי, כמו שאנו עושים בבקעת הירדן.

ש מ ו ר

מר י. אדמוני

בבקעת הירדן אנו מציעים תוספת

שלשה ישובים ושוב, בעצם, זה קצת יותר ישובים מאלה הקיימים כיום, אך היות ועוד בשנה נקים את קליה ב' ורימון והקימונו את מבוא שילה, שלשת הישובים האלה הם ישובים נוספים על אלה שעוד יוקמו במהלך שנה זו. הרגשתנו היא, שלאכלוס הצפוף של הבקעה תרומה זו אינה מספיקה, אך אנו מתבססים בתכנית שלנו על מאגרי המים, שנראה שיעמדו לרשותנו בתקופה זו ולכן הצעה זו, כפי שהיא, מתחשבת בתנאי הפיתוח הנראים לנו כריאליים לאיזור זה.

האיזור הנוסף שעליו אנו מדברים הוא

איזור עציון, שבו אנו מציעים להוסיף שלשה ישובים על אלה הקיימים ועל מגדל עוז, שהיא עציון ד', שאנו מקוים שתקום עוד במהלך שנת התקציב הנוכחית. בזה, פחות או יותר, נשלים את התכנית הקיימת לגוש עציון.

סימנו על המפה את הרודיון, שהיא אחד

האתרים המוצעים להקמת ישוב עירוני, הידוע גם בשם אפרתה. כללנו בחבל יתיר הקמת ישוב שמצוי בקצה הדרומה של הר חברון על הקו הירוק, צפונה לציר תל שוקת-ערד, באיזור שבו כבר בוצעו פעולות פיתוח ע"י הקק"ל, במשך מספר רב של שנים. יש פעולת יעור גדולה, הוקם כאן גם מרכז לפעילות נופש ועל התשתית הזאת שהוכנה ע"י הקק"ל, מציעים עתה הקמת ישוב זה. אגב, אנו גם יותר אופטימיים לגבי הקמת הישוב, כי נראה שנמצאו פה מים, שניתן יהיה לנצל אותם.

באיזור רצועת עזה ופיתחת רפיה, אנו

מציעים עיבוי ההתישבות ונצול כל כמויות המים הנוספות, שנראה שתעמודנה לרשותנו בתקופה זו של ארבע השנים, בעיקר כתוצאה מהשלמת קו זוהר-צאליים.

ש מ ר

מר י. אדמוני

קו זה, לפי התכנון העכשוי, יושלם עד 1978. חלק מהמים הנוספים יוכלו לעמוד לרשותנו כבר ב-1978 וחלק ב-1979 ו-1980. אנו ביססנו את תכנית ההתישבות על כמויות המים הנוספות שנוכל לקבל במערכת הזאת. מערכת זאת, בכל הקשור בהולכה מקו צאליים-זוהר אל איזור פיתחת רפיח, כמעט מושלמת. במסגרת זו, אנו מציעים הקמת הישוב השלישי בגוש קטיף שברצועת עזה. כן אנו מציעים הקמת שלשה ישובים נוספים בין קטיף ובין העיר ימית, כדי לתת "עורף" של התישבות יהודית לעיר ימית ולנמל המים העמוקים, אשר צריך לקום במקום המסומן ט' (מראה על המפה) וזה יתקשר לתכנית הכוללת של הפיתחה. הפיתוח נעשה כולו על איזור דיונות, שהוא בבעלות המדינה.

דרומה מהנקודות האלה איזה ישוב

השר ח. צדוק:

ערבי יש?

אין. אנו נמצאים ברצועת החוף החולית,

מר י. אדמוני:

שהיא רצף אחד. רצועת חוף זו לא יושבה

בעבר בגלל העובדה שהיא דיונות חול עמוקה. ממזרח לקטיף נמצאת האן-יונס וממזרח - רפיח. אך לא נמצא במצב שישוב ערבי יושב בתוך הרצף ההתישבותי שבין ימית לקטיף. בדעתנו לפתח את כל המערכת הזאת למשהו דומה כמו גוש עציון. כל התשתית של איזור פיתוח תהיה בנויה על איזור הפיתחה עצמה ועל העיר ימית. אספקת המים תהא מהמערכות הארציות שלנו, בקו מים צפוני-דרומי וכן עניין החשמל, התקשורת וכו'. ז"א, אנו יוצרים רצף התישבותי יהודי, שאין בו ישובים ערביים. מבחינה זו, אפשר לראות אותו די דומה לגוש עציון, שמצוי אמנם באיזור התישבות ערבית, אך הוא איזור שעומד בפני עצמו והוא קשור לאיזור התישבותי יהודי יותר גדול.

בתכנית הזאת אין פיתוח של נצרים

היו"ר השר י. גלילי:

ומורג.

ש מ ו ר

מר י. אדמוני:

בצורה יותר ברורה - תכנית זו באה
לומר, שאיננו בונים ישובים יהודים

בתוך אוכלוסיה ערבית צפופה.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מחשיב את ההגדרה שלי. תכנית
זו לא באה לומר דבר. יש בה ואין
בה. יש בה פיתוח של קטיף ושל שטח האש ברציפות לימית; אין בה פיתוח של
נצרים ומורג. כאשר בתכנית שלנו תהיינה הצעות - אם תהיינה - אשמח לשתף
אתכם במידע ובהחלטה על כך. מה שאנו מכינים זה פיתוח קטיף ושטח האש
ברציפות לימית.

מר י. אדמוני:

באשר לחבל רפיח עצמו, כאן אנו מציעים
עוד 5 ישובים במסגרת השטח שנסגר,
בזמנו, ב-1972 בתוך הגדר - שטח שנשאר בינתיים לא מיושב.

השר מ. קול:

מה המרחק מהקו הירוק?

מר י. אדמוני:

אנו נמצאים במרחק של עד 8-10 ק"מ
מהקו הירוק. אנו מציעים הקמת שני
ישובים, שימצאו דרומה לתלמי יוסף ולפריאל, שני ישובים מערבה לשדות
ולניר אברהם וישוב אחד בין דיקלה ובין חולית. כאמור, כל חמשת הישובים
יהיו בתוך השטח שנסגר בזמנו. התאמנו את מיקום הישובים האלה לשטח
הסגירה ולפריסת הישובים שכבר קיימים באיזור זה. אנו מציעים הקמת ישוב
בחרובית, שבעצם סוגר את המשולש של חבל רפיח.

היו"ר השר י. גלילי:

בשעתו הבטחתי - וכך יהיה - שכאשר תהא
הצעה לאזרח את חרובית, שבה הוקמה

האחזות נח"ל, היא תובא לוועדה.

ש מ רמר י. אדמוני:

פעולה נוספת שאנו מציעים היא באיזור

רמת הנגב. כאן אנו מציעים להוסיף

שלשה קיבוצים, לפי בקשת התנועות הקיבוציות, שכל אחת רוצה להקים ישוב אחד, במהלך ארבע השנים. זה משתלב עם ישובים קיימים של אותן התנועות באיזור זה.

אנו מציעים תוספת של שלשה ישובים

בערבה.

מה עם מים?

השר א. עופר:

אנו מתבססים בעיקר על מים מליחים.

מר י. אדמוני:

ועדה בראשות גבתי סיימה עכשו את

עבודתה. בהתחלה, חשבה הועדה להטיל וטו על שמוש במים מליחים לצרכי פיתוח החקלאות, אך חזרה בה. את התכנית של הקמת ישובים באיזור זה אנו מבססים על מחקרים של המכון לחקר הנגב. אגב, המים לא רק מליחים, אלא גם חמים ואנו רוצים לנצל גם את התכונה המליחה וגם את התכונה החמה של מים אלה לגידולים מיוחדים באיזור זה. ההתישבות תהא מבוססת, בעיקר, על המים המליחים שבאיזור.

פעולה נוספת היא הקמת ישובים בערבה

וכאן אנו מציעים רק שלשה ישובים, כמו בבקעת הירדן. נראה לנו, שבזאת אנו ממצים, עד לשלב ידע נוסף, את האפשרות לאספקת מים בקטע זה של הערבה ולכן אנו מציעים תוספת של שלשה ישובים בלבד. אם יתברר שיש כמויות מים נוספות, יתכן שבעתיד נציע הקמת ישובים נוספים. אני צופה, שבמהלך ארבע השנים הערבה תכנס לחכנון, שהזכרתי אותו לגבי חבל לכיש והנגב, של תוספת יחידות

ש מ ר

מר י. אדמוני

על מאגר הקרקע והמים הקיים, תוך כדי אינטנסיפיקציה של היצור. כי נראה, שגם הערבה תעבור למהלך של יצור אינטנסיבי ביותר, לא בבתי זכוכית יקרים, אלא בבתי רשת, וע"י כך נוכל להוסיף מספר לא קטן של יחידות לשובים הקיימים, ואולי ישובים חדשים. היות ואין כאן בנים בגיל כזה, שכבר רוצים להאחז במשקים משלהם, יתכן שנוכל להגיע להסכם עם התנועות ההתישבותיות להפריש את המים להקמת ישובים נוספים. אך זאת אין אנו מביאים היום לדיון. אני צופה, שבמהלך ארבע השנים, הערבה תעבור טרנספורמציה מבחינת היצור ומספר היחידות.

באשר למפרץ אילת, אנו מציעים הקמת שני ישובים בלבד, בגלל מגבלות המים, האחד במניפת נביעות והשני - צפונה לנעמה, ישוב שיהיה מבוסס על חקלאות ותיירות. יש כאן גרעין שעושה רושם טוב מאד, שהיה רוצה להיות החלוץ של ההתישבות המיוחדת באיזור זה. מבחינת פיתוח התיירות, הישובים הכפריים לא איכזבו והתיירות פועלת במתכונת יפה מאד, גם בנביעות וגם בדי-זהב. החדרים שבנינו מלאים ומופעלים בצורה נאותה ואני חושב, שזה יותר מוצלח מאשר באופירה. יכול להיות, שבעתיד צריך יהיה להשוב על הקמת ישובים נוספים לציר הדרך אילת - שארם, שיהיו ישובים המבוססים על תיירות, ככפרי נופש וקייט. אני חושב, שלאט לאט איזור זה הופך לאתר קייט ונופש מבוקש, בעיקר ע"י צוללנים בעולם, ואין כל סיבה שלא ננצל זאת להקמת רצף ישובים באיזור זה, שהוא כל כך דליל היום באוכלוסיה.

אלה הם חמשת הפרויקטים שאנו רוצים להביא בפני ה קונגרס ואנו מקווים, שהקונגרס יתיצב מאחורי תכניות אלה. כמובן, שיסום תכניות אלה יחייב החלטות תקציביות והחלטות אופרטיביות במהלכים הקיימים. ז"א, אנו לא מעלים על הדעת, שאישור עקרוני לתכניות

ש מ ר

מר י. אדמוני

אלה הוא אישור אופרטיבי-תקציבי, אלא הוא שם בפני התנועה הציונית - ובמדה מסוימת, בפני הציבור בישראל - איזה שהן מטרות ומגמות בתחום ההתישבות. אני חושב, שבעיקר אנו רוצים להבליט, שבתחום זה יש לנו הרבה מה לעשות, גם לקליטת דור ההמשך הגדל בתוך הישובים החדשים, גם בעיצוב ובעיבוי איזורי ההתישבות החדשים, שהתחלנו בפיתוחם לאחר מלחמת ששת הימים, גם בתרומה כלכלית חשובה מאד. כי אנו מדברים כאן על שלשה איזורים, שיש להם חשיבות כלכלית ממדרגה ראשונה, והם: הבקעה, הפיתחה - כולל רצועת עזה והערבה - כולל איזור מפרץ אילת. כל היצור באיזורים אלה יהיה מופנה ליצוא, שלא להזכיר את ענין הגדלת היחידות בישובים, בעיקר באיזור לכיש ונגב, שכולה מבוססת על כך, שכל היצור הנוסף יהיה מופנה ליצוא, בתחום גידולים שאנו עוסקים בפיתוחם זה מספר שנים.

במהלך הקונגרס, יש בדעתנו לשחק

את צירי הקונגרס לא רק בשמיעת התכניות ובקבלת החלטות, אלא גם בהשתתפות חוויתית בפעולה ההתישבותית הנעשית על ידנו. אנו מקוים שיועמד לרשותנו יום, שבו נוכל להוציא את צירי הקונגרס להשתתף באירועים שונים בתהליך הקמת אותם ישובים, שעליהם החלטנו בשנת התקציב הנוכחית. בינואר, נמצא במצב של פעילויות שונות בישובים שונים ונבקש את חברי הקונגרס להשתתף אתנו באירועים השונים שנקיים באותם הישובים, כמו: אכלוס ישובים שבניתם נסתיימה, הנחת אבן פינה לישובים שאנו רוצים להתחיל להקים אותם, התחלת הכשרת הקרקע במקומות שאנו נהיה בשלים רק עם התחלת הכשרת הקרקע וכו'. הכוונה היא, לאפשר לציירי הקונגרס להשתתף השתתפות חוויתית באירועים השונים במערכת הקמת הישובים החדשים המתוכננים.

כפי שאמר יו"ר הועדה, אנו מקוים

שנושא ההתישבות, על התכניות המגוונות שאנו רוצים להציע וההשתתפות החוויתית, יעמוד במרכזו של הקונגרס הזה, כתכנית מרכזית שתוצע להסתדרות הציונית לארבע השנים הבאות.

ש מ רמר ר. וייץ:

אני רוצה, בכמה משפטים, להדגיש כמה

הנחות יסוד, שעליהן התכנית מושתתת:

- א) תכנית זו מושתתת על טכנולוגית יצור ידועה, לא כזאת שאנו מקוים לפתח בארבע השנים הקרובות, כלומר, שיכולה עוד להרחיב את המסגרת, אך היום עוד איננו יכולים להצביע עליה במדויק. למשל, גידול גרעינים באופן אולטרה אינטנסיבי - על כך יש ויכוח בין המומחים ועל כן לא כללנו זאת בתכנית. התכנית מבוססת על ידע מצוי תחת ידינו.
- ב) התכנית מבוססת על אמצעים מצויים תחת ידינו. לא הבאנו בחשבון התפלת מים, שימוש במי קולחין, שימוש באגירת מים או כל מיני טכניקות של הגדלת כמויות המים, שבלי ספק במשך ארבע השנים הקרובות, טכניקות אלה תעבורנה מן הכח אל הפועל, אך פה לא הבאנו זאת בחשבון. כן לא הבאנו בחשבון מסירת קרקע נוספת. כל התכנית מבוססת על הידוע והמצוי.
- ג) התכנית היא בתחום המצוי והרצוי, הן מבחינת כח אדם והן מבחינת האמצעים הכספיים. מבחינת האמצעים הכספיים, משום שתכנית זו נותנת קדימה ליצור לשם יצוא, דבר שהמדינה בשנים הקרובות תתן דין קדימה, בין אם זה בחקלאות או לא. היות והחקלאות צועדת לפני המחנה בכח הכלכלי האפשרי לפיתוח, אני סבור שתהיה עדיפות כספית לפיתוח המקורות הללו. כפי שנוכחתם לדעת, מתכוונים לבנות עליה מיוחדת, מתוכננת לפרויקטים התישבותיים מיוחדים והנסיון שרכשנו בשלש השנים האחרונות הוא נסיון מעודד. על כן, התכנית היא ריאלית, ניתנת לביצוע מכל הבחינות ולא הכנסנו לתוכה כל תקורות - אמנם מבוססות - על מנת שהתכנית תהא מקובלת, יסודית ובהירה.

השר ש. רוזן:

צריך להביא בפני הקונגרס תכנית

רחבה ומלהיבה, שהצירים יבואו עם

איזו שהיא בשורה. השאלה היא בכמה זמן יבצעו את כל התכנית. אדמוני

דיבר על 55 ישובים חדשים וקליטת 3,500 משפחות בישובים קיימים. זוהי

ש מ ו ר

השר ש. רוזן

תכנית רחבה מאד של כ-100 ישובים ולא קל יהיה להרים אותה. אך אני חושב שצריך לתת איזו שהיא בשורה לקונגרס. העברת 100 ישובים מסמכות הסוכנות לעצמאות או למשרד החקלאות, היא מבצע גדול. כי מתוך 200 ישובים, להעביר את מחציתם, זה מעשה גדול. הוספת 3,500 משפחות לישובים קיימים, אם נצליח בכך, שקולה אצלי כנגד אותם 50 ישובים חדשים, מבחינה זו שהרחבה, לא פעם, נותנת פרי יותר מאשר דבר חדש. דבר חדש מצריך גם כסף וגם זמן ודוקא הצירים מחפשים דברים חדשים.

לגבי קליטת עולים במושבים שתופיים ובקיבוצים - הדבר הולך ומתבצע. קליטת עולים במושבים קיימים - לא מצליחה. הקמת מושבים אינדיבידואליים של עולים - מצליחה. 400 מושבים בתהליך הקמה - אני מטיל ספק בעניין זה.

מר י. אדמוני:

איננו מערבבים אוכלוסיות, אלא זה אמור רק בישובים שבהם בנינו לעולים.

השר ש. רוזן:

אם מדברים על 1,300 משפחות עולים במושבים חדשים, זה כ-20 מושבי עולים. זהו מבצע גדול גם מבחינת עליה. אני רואה בחיוב הגדלת הישובים הקיימים בגליל התחתון. ברצוני לשאול: לפני 3-4 שנים החליטה ועדת השרים לענייני כלכלה על הקציב מיוחד לגליל התחתון. באיזו מדה הדבר התבצע?

היו"ר השר י. גלילי:

זה התקדם במדה רבה.

ש מ ו ר

השר ש. רוזן:

יש התישבות חדשה בקו הירוק ומעבר לקו הירוק, באיזורים שאני מצביע בעד ובאיזורים שאני מצביע נגד. אנו לא עומדים להחליט היום. ברצוני רק להעיר ביחס לאיזור רצועת עזה. לגבי פיתחת רפיח, לא הצבעתי נגד. אנו מנהלים משא ומתן לשיקום הבדואים ונמנעתי. לכל אחד יש מפה משלו, אך מוטכם, שבאיזורים של אוכלוסיה ערבית צפופה אין להתישב. איזור עזה הוא האיזור הצפוף ביותר במדינת ישראל. אין לו, נדמה לי, אח ודוגמא במדינת ישראל ואף לא במדינות אחרות. איזור זה הוא פרובלמטי מאד מבחינת הקיום. אני יודע, שרענן וייץ עשה פעם תכנית של ישוב הפליטים של רצועת עזה, שהיתה בנויה על איזורים אחרים. הלכנו לפיתחת רפיח, כי חשבנו שעל חלק מעזה נצטרך לוותר. אז יש קטיף א' וקטיף ב' ושתי האחזויות נח"ל - וכל זה באיזור שאין בו מים.

אני מבקש, במקרה זה, שיהיה דיון לא

רק בועדה זו, אלא גם בממשלה.

יש 22 כפרים בגליל ואני בעד התישבות

בגליל. אך אדמוני אמר, שהכל בנוי על תעשיה. אני חושב, שאנו רצים מדי בענין כפרי תעשיה.

השר א. עופר:

כתכנית של פרוגרמה אני מאשר זאת,

כי זה תואם את החלטות הממשלה היכן

יש להתנחל. אני מבין, שע"י החלטה על 30 וכמה ישובים, אנו לא מאשרים כל ישוב וישוב. זוהי פרוגרמה בלבד ולא יותר.

ש מ ו ר

השר א. עופר

אני רוצה להוסיף להערת השר רוזן.

אתם זוכרים את הויכוח על כפרי התעשיה - אני די פקפקתי. עדיין לא הגענו לכפ"ת הראשון שמיצר. הכפ"ת הראשון הוא אלעזר בגוש עציון - עכשו האכלוס ועוד יקח לו זמן ליצר. אמרנו אז, שזה לנסיון ואני מביין, שמקימים כמה כפ"תים. אני חושב, שאנו יותר מדי בונים על מה שנקרא תעשיה. מה גם, שהנסיון שלנו גם בישובים העירוניים, כמו: ימית וקצרין, מוכיח שהתעשיה לא כל כך ממהרת למקומות אלה ואנו לא רואים אותה צומחת שם. לדעתי, יש להקדיש לענין זה שיקול דעת נוסף ואולי להזמין את שר המסחר והתעשיה - ואני מדבר על הכפ"תים הקיימים. נדמה לי, שבענין זה אין לנו מספיק נסיון, כדי לבנות על כך תכניות רחבות מדי.

זו פרוגרמה - אך לא תכנית. אלה הן

מר מ. קרונה:

סיסמאות ומגמות שונות - והן אינן

קונקרטיות. לדעתי, יש כאן כפילות וצריך לעשות קונסולידציה של כל התכנית ולהציג אותה כדבר שלם.

זו הקונסולידציה.

מר ר. וייץ:

הקונסולידציה אינה נראית לאיש שאינו

מר מ. קרונה:

מומחה בענין זה. שחרור המשקים מסמכות

הסוכנות - זה דבר שהוחלט עליו. אז בס"ה מה שמובא כאן כחלק הציוני זה 15 הישובים שרוצים להוציא אותם לעצמאות. אני חושב, שכוחו של קונגרס - אם יש לו כוח - אם מביאים בפניו תכנית אחת או שתיים, אך לא תכניות רבות. לא הקונגרס ואף לא ועדת ההתישבות שלו יכנסו לפרטי הפרטים. ליד שולחן זה אפשר לקבל הסכמה שיותר טוב להרחיב דברים קיימים מאשר להקים דברים חדשים. אך לא ניתן להשיג הסכמה כזאת בין נוער ואף לא בקונגרס. הקונגרס

ש מ ו ר

מר מ. קרונה

רוצה בדברים חדשים, שיכולים להלהיב את הדמיון, שצריכים להיות מתורגמים ע"י מגביות יותר גדולות וע"י נוער, שאולי יקבל השראה ויצטרף לעניין זה. אם רוצים דבר שיגדתי, אפשר לשלוף תכנית מאיזה שהוא מקום ולהלעיס את צירי הקונגרס בקש. אך אם מתיחסים לעניין במדה של רצינות, לדעתי טוב יותר לצמצם את התכנית לדבר אחד או שניים, ולא ים של דברים.

יש להביא בפני הקונגרס אתגר ולדעתי,

האתגר יכול להיות רק בהקמת דברים חדשים ובאיזורים שמחוץ לקו הירוק. כאתגר צריך להביא בפני הקונגרס דברים יותר קוסמים ומעוררים את הדמיון, זה כולל את כל הפעולה בגליל. אנו מדברים 5-6 שנים על פיתוח הגליל והאדם המתאם את הפעולה בגליל התפטר בימים אלה, כי לא נותנים לו לעשות שום דבר.

בדרך כלל, אני מחייב את התכנית שהביא

השר מ. קול:

בפנינו יחיאל אדמוני, כי יש בה רב-

גוונים. יש בה גם תוספות וגם השלמות וגם דברים חדשים, כי אי אפשר לבסס התכנית רק על תוספות. אני מבין מדוע עושים זאת. כשהעליה היא בשפל המדרגה, ההסתדרות הציונית כמעט ואינה קיימת. אז אם גם לא תהיה התישבות ולא עליה, ישאלו מדוע ההסתדרות הציונית קיימת בכלל. לדעתי, טוב שמביאים בפני הקונגרס תכנית התישבותית, כי היא יכולה לעורר את הדמיון. ברצוני רק להעיר לגבי העולים. הנסיון לשלב עולים כתוספת לישובים קיימים הצליח, לפי דעתי, בכמה מקומות וכדי לעשות מחקר בעניין זה.

עשינו מחקרים והנסיון. בדרך כלל,

מר ר. וייץ:

לא הצליח.

ש מ ו ר

השר מ. קול:

אני מציע, שיהיה מחקר ונקבל על כך
תמונה. כי, בדרך כלל, ישובים של
עולים חדשים זה ענין די פרובלמטי. לעומת זאת, לדעתי, אם יש אוכלוסית
עולים שאפשר לשלב אותה בישובים קיימים, אז כדאי לבדוק זאת לחיוב.
אני דוקא נוטה לחיוב, כי ראיתי במספר מקומות הצלחה גדולה. ביד נתן
ראיתי קליטה טובה של עולים מדרום אמריקה. במושבים שתופיים הקליטה
מאד מצליחה וצריך לעודד זאת.

מר י. אדמוני:

התכנית כוללת 400 יחידות במושבים
השתופיים.

השר מ. קול:

לגבי הבנים - אני מעריך מאד את
העובדה שהבנים רוצים להאחז בקרבת
הוריהם, אך אני מציע גם בענין זה לערוך מחקר, היכן יותר מוצלח - אם
הבנים יוצאים ממושב הוריהם ומקימים מושב חדש לא רחוק, או אם הבנים
נקלטים באותו מושב של ההורים ונוצרות חמולות, שלפעמים הן לא לחיוב.
זה דבר גדול שהבנים רוצים להיות בהתישבות, אך איך לכוון דברים אלה -
כדאי לבדוק.

אני מסכים עם השר אעופר, שכדאי

לשמוע על הנסיון הראשוני לגבי כפרי תעשיה. כי ברור, שאם רוצים להגדיל
את האוכלוסיה, זה יכול להיות או ע"י עירות נוספות, או ע"י כפרים
תעשייתיים, כי אין שם קרקע לחקלאות. ענין זה הוא עתיד הגליל ומוכרחים
לדון בו באחריות ובכובד ראש.

ש מ ר

השר מ. קול

לדעתי, אחד החזיונות המופלאים ביותר

שאתה מוצא עכשו במדינה - אלא שלא מספיק מבליטים זאת - שיש מאות משפחות עם ילדים, אשר רוצות לעזוב את העיר ולהקים ישוב. אנשים מבוססים עם דיוות מחפשים תוכן לחייהם, בעיקר הרבה מאלה שהיו בקיבוץ, הלכו לעיר ולא מצאו סיפוק בעיר.

הנסיון של שלוב תיירות בכמה ישובים,

שאינן בהם חקלאות, זה נסיון שהצליח באופן יוצא מן הכלל. המלונות בערים נמאסו ומחפשים משהו חדש טיפוסי ישראלי, רחוק מהעיר הסואנת וטוב שבישובים כמו אנשים, אשר רואים בתעשייה של שרותים מסוג זה אתגר חשוב מאד. זה היום ענף חשוב מאד ויכול לבסס ישובים וכדאי שיהיה מחקר גם בענין זה.

אנו התחלנו בתכנית שתוגש לקונגרס

מר י. צור:

הציוני. התכנית כבר נדונה בוועדה

לא אחת ואין בזה חידוש, פרט לכמה שמות חדשים שראיתי ושמחתי לראותם.

אך אם נבוא לקונגרס הציוני ונגיש להם תכנית רבת מימדים כזאת - 55 ישובים - אז יתקבל, כאילו בשטח העליה היינו מגישים תכנית לעלית עוד 2 מיליון יהודים לארץ. התכנית תתקבל במחיאות כפיים וזה יהיה אתגר,

אך היא לא תהייב את הקונגרס במאומה ולא תעמיד בפניהם שום מסרה

קונקרטי. לכן, בעקבות דבריו של קרונה, אני רוצה לומר שאמנם, יפה

להביא מין חזון כזה של התישבות, אך צריך להביא לפני הקונגרס תכניות יותר ממשיות של 10-12 ישובים, שהם בגדר אפשרות של ביצוע ואל תשכחו,

שההסתדרות הציונית אינה נותנת את הכסף להתישבות - זו הסוכנות היהודית

הנותנת, בכל מיני קומבינציות. הייתי רוצה לגבש גרעין של שלב ראשון

של ההתישבות הזאת, שלב שיהיה באחריותה של ההסתדרות הציונית, אם מבחינת

כח אדם ואם מבחינה תקציבית; כי אחרת זה יהיה דבר כולל, שאינו מחייב

שום דבר מבחינה ממשית. לכן, עם כל ההתלהבות לתכנית גדולה זו - ואינני

ש מ ו ר

מר י. צור

אומר זאת באירוניה - הייתי אומר, שצריך בתוך התכנית הגדולה הזאת לגבש תכנית ציונית ממשית של מספר ישובים מסוגים שונים - אי אפשר לצאת רק בישובים שמעבר לקו הירוק - אחד בגליל, אחד בנגב, אחד בפיתחת רפיח וכו' ולרכז את כל המאמצים, כדי שהישובים האלה יהיו מוכנים להתחלה כלשהי בתקופת הקונגרס והם שיעסיקו את הקונגרס.

אל"מ מ. שגב:

אני מבקש להתייחס לפרסום של הישובים

מעבר לקו הירוק - זה אינו עושה בעיות,

אך במקומות חדשים, כמו: מסחה ומבוא מודיעין, אני מציע לא לפרסם זאת. זה ימנע רכישה ויעשה בעיות. מדובר באיזור עציון, ממזרח לכביש החדש, כולל איזור מסחה, צור נתן ואיזור מודיעין. כדאי לא לגעת בזה בפרסום ואם אפשר, לעכב זאת.

מר י. אדמוני:

לגבי כפ"תים, אנו ערים לעניין וחלק

מהישובים המתוכננים לגליל הם ישובים

משולבים. אנו מנסים לרכז רזרבות קרקעות בכל השטחים המצויים בסביבת הגליל, בגליל המערבי, בגליל העליון ובגליל התחתון, על מנת להעמיד משבצות קרקע, מלאות או חלקיות, לרשות הישובים. אנו ערים לבעיה זו ואנו מנסים נסיון חדש והנסיון הוא במדת העוצמה של הפיתוח התעשייתי בכלל הישובים. הישובים של הטורען נראה לנו שבשלב ראשון יהיו ישובים חקלאיים פר-אקסלנס, מבוססים על רזרבות קרקעות המצויות בגליל התחתון. אנו מרכזים עכשו רזרבות קרקעות בעמק החולה וכן בגליל המערבי. לכן, אני חושב שמידת הסיכון שלנו אינה כל כך גדולה, כי אנו לא הולכים על פיתוח תעשייתי פר-אקסלנס, אלא על שלוב חקלאות, תעשייה ובמקומות מסוימים גם תיירות וקייט.

ש מ ר

מר י. אדמוני

ברצוני להתייחס לדבריו של יעקב צור.
בחשע השנים האחרונות הקימונו 87 ישובים. כל מי שאומר שלא היתה תנופת התישבות, אם הייתי מציג בפניו מפה של מה שהוקם, היה רואה תמונה יותר צבעונית. בארבע השנים האחרונות קלטנו בהתישבות אלפי משפחות, בישובים הקיימים ובישובים חדשים. משרד השיכון בנה בהתישבות לפחות 5,000 בתים בתקופה זו. אז מה נציג לקונגרס ל-4 השנים הבאות? 10-12 ישובים? זו הבשורה שנביא להם? אז כולם יבואו ויגידו מה זו הנסיגה לעומת כל מה שעשינו בעבר.

תציג את התכנית הגדולה, אך תדבר על שלב ראשון.

מר י. צור:

מר י. אדמוני:
אני מציג תכנית שאיננה דמיונית ובהיקפה היא דומה מאוד לתכנית ב-4 וב-9 השנים האחרונות שבצענו. אין בה שום דבר מהפכני ויוצא דופן. אלא, אנו שמים את הדברים, שבדרך כלל אנו עושים "רגב אחר רגב", בחבילה אחת, אותה אנו רוצים להציג בפני הקונגרס ואסור לנו שלא לעשות כך. יש לנו שתי סיבות לעשות יותר מהר: (1) התרומה לעניין היצוא. (2) אלפי יחידות בנים רוצות להשאר באיזורים ובישובים הכפריים ולא לה ממילא מדינת ישראל היתה בונה שיכון באיזה שהוא מקום. יש פה בהחלט הליכה מציאותית.

מר ש. אבני:
כמה הערות בעיקר לחלק הראשון, ששר השיכון לא הספיק לשמוע, לגבי הגליל. בגליל יש היום תכנית והחלטה מחייבת להגדיל את המושבים ל-60 יחידות. תכנית זו, מבחינת השיכון, נסיים ב-1977. הוא הדין לגבי הגליל התחתון.

ש מ ו ר

מר ש. אבני

זוהי אחת התכניות שמתבצעות הלכה למעשה ולולא מגבלות תקציביות וקשיים מקומיים היינו מסיימים בשנת 1976, אך נשארו שאריות ונסיים ב-1977.

לגבי התכנית הרחבה של אדמוני - או

שלא הבינתי אותה, או שיש פה חוסר סינקרוניזציה. אם מדובר על בן ממשיך, תכנית זו פתוחה למתישבים להתארגן ולבנות. עד היום לא היו מגבלות תקציביות. אם מדובר על נחלאות בלי חקלאות, ידוע לי שתנועת המושבים מתנגדת לזה.

התכנית אושרה ע"י תנועת המושבים

מר י. אדמוני:

ומשרד החקלאות.

גם מדברי אדמוני הובן, שעיקר המעמסה

מר ש. אבני:

הראשונה היא על תקציב השיכון ואחנו

לא תואם הדבר. יחיאל מעלה, מדי פעם, טענות על משרד השיכון, על חוסר תיאום. זו דוגמא של חוסר תיאום מצד המחלקה. הקמת מרכז איזורי מאוכלס בגליל התחתון, אני חושב שזו תהא שגיאה. אנו בונים בכל מושב באיזור 10 יחידות, בתאום עם משרד החקלאות, לבעלי מקצוע וקיימות שתי מושבות בלב האיזור: כפר תבור ויבנה. האם באמת צריכים תשתית חדשה ועירות פיתוח נוספות באיזור?

הערה אחרונה שהיא יותר לגבי המתודיקה

מאשר לגבי הפרוגרמה. נתפרסמו רשימות, לאחר הדיון פה, לגבי שלשת הישובים באיזור ימית. משרד השיכון אחראי, אחריות כוללת, לימית והדבר לא תואם אתנו. אם התכניות תחישמנה, אין מקום לשלשה ישובים בין פיתחת רפיח לימית.

ש מ ו ר

היו"ר השר י. גלילי:

לא אנו קובעים מה יובא לקונגרס. אנו

מוסמכים לקבוע מה לא יובא לקונגרס.

מה יובא לקונגרס מבחינה מתודית, מה עלול להצית התלהבות ציונית וכו', מה חובת הנהלת ההסתדרות הציונית כלפי הקונגרס - זה בסמכות הנהלת ההסתדרות הציונית ואני מניח, שלמר קרונה וליעקב צור תהיה הזדמנות להשתתף בדיונים בתוך ההסתדרות הציונית, לגבי השאלה מה יובא לקונגרס, באילו שיעורים ובאיזה ריכוז והבלטה. אילו היה בהכנות לקראת הקונגרס משהו, שהיה לנו ענין מדיני או עקרוני להתנגד להבאתו לקונגרס, חובתנו היתה להצביע על כך.

מכאן אני קובע - ואני אומר זאת לדברי

מר קרונה - שממשלת ישראל, כשהיא דנה בנושא התישבות, היא דנה על שני עברי הקו הירוק, ולא על צד אחד בלבד; דהיינו, יש חשיבות גדולה, שכאשר מביאים תכנית התישבותית לקונגרס, שהיא לא תפסח על הפעילות ההתישבותית מעבר מזה של הקו הירוק. לדוגמא: הגליל, רמת הנגב, ואדי ערה, הערבה. אלה דברים מלהיבים מבחינה ציונית, אך לא רק מהבחינה החינוכית והעקרונית, אלא גם מבחינה מטריאלית ממשית ויש חשיבות שהתכנית לקונגרס תבוא בכללותה.

הקונגרס לא יקבל על עצמו לקבוע סדר

קדימויות. סדר קדימויות, שיש להתחשב בהם בהנמקות של קליטת עליה והנמקות מדיניות, אנו קובעים במוסד זה, שהוא משותף לממשלה ולהסתדרות הציונית עפ"י האמנה.

אני רוצה לומר באזני חברינו במחלקה

להתישבות, שהם צריכים, אפילו בתהליך ההכנות לקונגרס, להקפיד על התיאום גם עם משרד המסחר והתעשייה וגם עם משרד השיכון, לא כל שכן שיש להקפיד על התיאום, כשהדברים מגיעים כבר לכלל החלטה. אנו כאן לא קיבלנו כל החלטה. הצגת הנושא היתה לשם אוריינטציה.

ש מ ו ר

היו"ר השר י. גלילי

אנו, לצערי הגדול, נמצאים במצב, ששום פורמולות לא תופסות טוטאלית. למשל, פורמולה של איזור מאוכלס, היא לא תמיד תופסת. הגליל, ללא שום ספק, הוא איזור מאוכלס. אעפ"י כן, אנו רוצים להרבות שם ישובים. ואדי ערה, גם הוא איזור מאוכלס ודוקא משום כך אנו צריכים לחדור שם עם ישובים. אין הצעה לפתח את נצרים ומורג, שהם אמנם באיזור מאוכלס ברצועת עזה.

אני חושב, שהערות החברים עופר וקול לגבי כפ"תים מצדיקות פעם דיון בנדון. גם הם לא אמרו שצריך להסתלק מהרעיון, אלא העירו שישללכת בזהירות, כי הוא עדיין בבחינת ניסוי, אם כי הרבה דברים במדינת ישראל היו בבחינת ניסוי והבקיעו לעצמם דרך.

לאחרונה, שתי הערות:

(1) שום דבר לא מתפרסם מישיבה זו, פרט לזה שהיה דיון בתכניות ההתישבותיות לקראת הקונגרס.

(2) יש החלטה אחת שפתחנו בה את הישיבה, בנושא בית הספר והמרכז העירוני, שנחליט עליו כאשר תהיה הצעה של משרד השיכון.